

חגיגה ב

שמות פרק כג פסוק יז

שָׁלַשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זָכוֹר אֶל פְּנֵי הָאֵדֶן ה' :

דברים פרק טז פסוק טז

שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זָכוֹר אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹקָיֶךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר בְּחַג הַמִּצּוֹת וּבְחַג הַשִּׁבְעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת וְלֹא יִרְאֶה אֶת פְּנֵי ה' רִיקָם :

שמות פרק יב פסוק יד

וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לְכֶם לְזָכְרוֹן וְחֻגְתֶּם אֹתוֹ חֵג לַה' לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ :

דברים פרק טז פסוק יד

וְשָׁמַחְתָּ בְּחֻגְךָ אֶתֶּה וּבִבְנֶךָ וּבְעֵבֶדְךָ וּבְאִמְתְּךָ וְהָלֹוִי וְהַגֵּר וְהַיִּתּוֹם וְהָאֲלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ :

הכל חייבין בראייה, חוץ מ:

חרש, שוטה, וקטן	וטומטום, ואנדרוגינוס	ונשים, ועבדים שאינם משוחררים	החיגר, והסומא, החולה, והזקן, ומי שאינו יכול לעלות ברגליו
אִיזְהוּ קָטָן - כָּל שְׂאִינֹו יָכוֹל לִרְכּוֹב עַל כִּתְפּוֹ שֶׁל אָבִיו וְלַעֲלוֹת מִירוּשָׁלַם לְהָר הַבַּיִת, שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת כ"ג) <i>עֵפֶה עֲלֶיךָ</i>			

ירושלמי חגיגה – פרק א: הלכה א

מתני' בראיית קרבן אבל בראיית פנים אפי' קטן חייב מן הדא הקהל את העם האנשים והנשים והטף ואין קטן גדול מטה

	בית שמאי	בית הלל
הראייה	שתי כסף	מעה כסף
החגיגה	מעה כסף	שתי כסף

שאלה: הכל לאתווי מאי?

תשובה	קושי/תגובה
מי שחציו עבד וחציו בן חורין	ולרבינא, דאמר: מי שחציו עבד וחציו בן חורין פטור מן הראייה, הכל לאתווי מאי?
חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני	אלא למאן דאמר כולן תשלומין דראשון - הכל לאתווי מאי?
סומא באחת מעיניו	ודלא כי האי תנא. דתניא, יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה: סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה, שנאמר (שמות כ"ג) 'וְכִי יִרְאֶה לִירְאוֹת בְּשֵׁתִי עֵינָיו - אֵף לִירְאוֹת בְּשֵׁתִי עֵינָיו.
לעולם כדאמרי מעיקרא – מי שחציו עבד וחציו בן חורין	ודקא קשיא לך הא דרבינא - לא קשיא; כאן (דברי רבינא שפטור) כמשנה ראשונה, כאן (הכל חייבים לאתווי חציו...) כמשנה אחרונה. (יש שמפרשים בצורה הפוכה) דתנן: מי שחציו עבד וחציו בן חורין – עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל. אמרו להם בית שמאי: תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם; לישא שפחה - אינו יכול, בת חורין - אינו יכול, ליבטיל? והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר (ישעיהו מ"ה) <i>כִּי אֵלֶיךָ תָּבוֹאוּ כָּל בָּרִיאַת אֲדָמָה</i>! אלא, מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב לו שטר על חצי דמיו. וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

חוץ מחרש שוטה וקטן כו'.

הבהרה: קתני חרש דומיא דשוטה וקטן, מה שוטה וקטן - דלאו בני דעה, אף חרש - דלאו בר דעה הוא. וקא משמע לן כדתנן: **חרש שדיברו חכמים בכל מקום - שאינו שומע ואינו מדבר**. הא מדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר - חייב.

הבהרה זו מסייעת לברייתא: תנינא להא, דתנו רבנן: **המדבר ואינו שומע - זהו חרש, שומע ואינו מדבר זהו אלם, זה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם**.

מקור לדברי הברייתא: וממאי דמדבר ואינו שומע זהו חרש, שומע ואינו מדבר זהו אלם -

דכתיב (תהלים ל"ח) **ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פי**.

מקור אלטרנטיבי: ואיבעית אימא, כדאמרי אינשי: אישתקיל מילוליה (נוטריקון).

קושי על ההבהרה:

הבהרה ממשנתינו	ברייתא
מדבר ואינו שומע שומע ואינו מדבר חייב	מדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר - פטור!

תירוץ: אמר רבינא ואיתימא רבא: חסורי מיחסרא, והכי קתני: **הכל חייבין בראייה ובשמחה, חוץ מחרש המדבר ואינו שומע, שומע ואינו מדבר, שפטור מן הראייה**. ואף על פי שפטור מן הראייה - חייב בשמחה. ואת שאינו לא שומע ולא מדבר, ושוטה וקטן - פטור אף מן השמחה, הואיל ופטורים מכל מצות האמורות בתורה.

חיזוק מברייתא: תניא נמי הכי: **הכל חייבין בראייה ובשמחה - חוץ מחרש המדבר ואינו שומע,**

שומע ואינו מדבר - שפטורין מן הראייה. ואף על פי שפטור מן הראייה - חייב בשמחה. ואת

שאינו לא שומע ולא מדבר, ושוטה וקטן - פטורין אף מן השמחה, הואיל ופטורין מכל מצות האמורות בתורה.

מאתר הדרן והרבנית מישל כהן פרבר

• hadran.org.il •